

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1719

Quæst. 191. An & quando Ecclesiæ læsa per alienationem rerum suarum restituenda in integrum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73957)

adeoque nec ad præscriptionem fundandam. Quod, cum negent alii quò ad præscriptionem tricennalem vel quadragenariam, dum ea titulum non exigat; melius respondere videntur, citatum *Cap.* procedere tantum in casu speciali, quo ecclesiarum Prælati & Rectores ecclesias earumque bona immobilia & jura laicis submitunt, eosque ecclesiarum rerum & jurium advocatos & defensores constituunt, & tanquam dominos & superiores recognoscunt sine speciali Sedis Apostolica licentia. Contra quod cit. C. iis specialiter prohibentur, irritatis etiam omnino eorum desuper factis contractibus, etiam juramento firmatis, ex ea iustissima ratione, ut cum Gloss. *ibidem v. speciali.* Archid. *ibid. num. 2.* Franc. § *contractus. num. 4.* Pirh. *h. t. num. 60.* Wiestner. *num. 141.* Quod istiusmodi submissio non solum habeat speciem alienationis; sed & sit servitus, quædam, adeoque Ecclesie periculosior, & in qua cautius agendum, utpote libertatem ecclesie subvertens, exponendo eam laicorum vexationibus & oppressionibus. Atque ita per dispositionem hujus *Cap.* vis omnis præscriptionis in his contractibus fundatæ impeditur. Neque etiam his obstanti constitutione Pauli IV. quæ incipit: *injunctum: edita 1555. idibus Julii.* per quam absolute negatur repetitioni rerum male alienatarum opponi posse exceptionem præscriptionis. Siquidem ea ab illius Successore Pio IV. redacta ad terminos juris communis per constitutionem ab eo editam 1569. *qua incipit: provida.* Neque denique obstante, quòd vel ipsa præscriptio talis, utpote translativa domini sit alienationis species. Nam non omnis alienatio rerum ecclesie prohibita; sed ea, quæ caret solennitatibus requisitis, veluti certam formam præscripta ad sui valorem, qualis non est, seu forma sua præscripta legitima & canonica non caret præscriptio bona fide per annos 40. continuata, adeoque vim canonice alienationis habet. Bald. apud Redoan. *l. c. rub. I. c. 3. n. 13.* teste Wiestner. *cit. n. 141. in fine.*

Quæst. 191. An & quando Ecclesia læsa per alienationem rerum suarum restituenda in integrum?

R Esp. primò: Dum ecclesia læsa per alienationem factam illegitimè, adeoque invalidam, locus non est restitutioni in integrum juxta *L. in causa. cognitione §. 1. & 2. ff. de rest. in integ.* est enim restitutio hæc juxta *L. in causa. ff. de minorib.* remedium extraordinarium, introductum in subsidium deficientis remedii ordinarii; quale, dum actus, ex quo secuta læsio, ipso jure invalidus est & nullus, est dictio de nullitate, seu revocatio actus per viam nullitatis, quando nimirum Judex pronunciat, contractum alienationis fuisse nullum.

2. Resp. secundò: Dum vero alienatio valida quidem est, & ipso jure subsistit; quia facta ex justa causa & cum requisitis solennitatibus; exinde tamen enormiter læsa reperitur ecclesia; quia v. g. infra dimidium justii pretii pro re vendita recepit (quo casu alienationem adhuc ipso jure subsistere patet ex *c. cum dilecti. c. cum causa. de empion. & vendit.* & ex *c. ad nostram. h. t.* & passim docent AA.) ab ecclesia vel conventu, & concedi ei debet

R. P. Leur. Jur. Can. Lib. III.

à Judice restitutio in integrum, ut constat ex *cit. c. ad nostram.* Uti etiam dictæ restitutioni locus adhuc erit, dum per alienationem enormiter læsa ecclesia, non quidem ratione justii pretii, sed ex alio capite, modo alienatio fuerit valida. Ad quod si dicatur, alienationem hoc ipso, quòd sit damnosa, non cedere in utilitatem illius, ac proinde esse invalidam; cum ad valorem illius requiratur, ut sit utilis ecclesie, & sic locum non esse restitutioni in integrum. Facile ad hoc respondebunt AA, qui cum Gloss. *in cit. c. ad nostram. v. enorme.* Covar. *l. 2. var. c. 17. num. 1.* Felin. *in c. qua ecclesiarum. de constit. Molin. cit. d. 468. concl. 6.* Vasq. *in opusc. de retrib. c. 2. §. 1. num. 30.* Bonæ. *de contract. d. 3. quæst. 8. p. 4. num. 9.* Pirh. *h. t. num. 35.* & aliis valde probabiliter docent, sufficere ad valorem alienationis causam præcedente tractatu & cognitione, judicatam seu existimatam justam. V. g. esse eam ecclesie utilem, etsi re ipsa talem non fuisset postmodum deprehendatur; ac ita adhuc locum esse restitutioni in integrum. AA. verò, qui cum Navar. *in comment. de alien. rer. eccles. num. 9.* Castrop. *tract. 11. d. unic. p. 15. §. 1. num. 2.* & aliis docent, talem alienationem factam ex causa solum existimata justa non valere; eò quòd jura absolute requirant causam justam, qualis non est, quæ tantum putatur talis; consequenter admittent, in eo casu non esse locum restitutioni in integrum proprie tali; sed remedium ordinarium, nempe dictionem de nullitate, esse adhibendum. Et sic peti adhuc restitutionem rei alienatæ, quæ non est proprie restitutio in integrum. De cætero circa restitutionem in integrum faciendam in casu valida alienationis graviter læsivæ notanda sequentia. Primò ante omnia ecclesia probare debere se læsam, alias non restituendam. Mascard. *de probat. concl. 1273. num. 5.* Barbof. *in collect. ad c. ad nostram. h. t. num. 4.* Secundò, quòd si ecclesia enormiter læsa, succurratur ei per restitutionem in integrum, etiam post quadriennium. Abb. *in cit. c. ad nostram. num. 5.* & cum illo Pirh. *h. t. num. 74.* Tertio, quòd restitutio ecclesie in integrum contra laicum peti possit & fieri à Judice ecclesiastico, si bona non sint feudalia. Pirh. *num. 75.* dicitur, hunc esse casum specialem, in quo actor non cogatur sequi forum rei. Barbof. *loc. cit. num. 3.* citans Covar. *var. l. 1. c. 4. num. 2.* Guttier. *qq. Can. l. 1. c. 34. num. 10.* Pet. Barbof. *in L. hæres absens. ff. de judic. num. 33.* &c. Rationem addit Pirh. quòd in tali alienatione supponatur aliqua deceptio, saltem materialis, intervenisse, adeoque latius loquendo, dici possit quoddam sacrilegium, quòd juxta *c. cum sit de for. comp.* spectat ad forum ecclesiasticum. Quin & hoc ipsum, seu spectare ad forum ecclesiasticum, generale esse omni privilegio concessio ecclesie, ait apud eundem Abb. *in cit. c. cum sit n. 2. & 6.* Verumtamen istiusmodi restitutionem ecclesie contra laicum in Imperio Romano solere peti & fieri coram Judice sæculari, cum Laym. *de reb. eccl. non alienand. thes. 73.* notat Pirh. *loc. cit.* Quartò, quòd restitutio hæc ita fieri debeat, ut unusquisque, nempe tam ecclesia læsa, quàm emptor bonæ fidei, seu ad quem res valide alienata transit, jus suum integrè recipiat. pro ut dicitur *L. quòd si. restitutio. ff. de minor. cum, ut Gl. in c. ad nostram. v. sufficere.* per eam omnia in pristinum statum reponenda, ut neutra pars sit in damno vel lucro. Unde emptori non tantum resti-

restituendum pretium, sed etiam pro labore & industria cultura & conservacioni rei alienatae sibi que tradita ab eo impensa, factisque in eisdem melioramenta & ecclesiae utilitatem expensis satisfaciendum, si voluerit, uti potest, fructus ex re illa ab emptore perceptos repetere; qui alias in compensationem dicti laboris & expensarum relinquendi, in quantum mercedem laboris dictaeque expensas non excedunt, & de contra aliunde addendum, si fructus laborem illum & expensas non adaequant. Dum V. g. in utilitatem ecclesiae impensu mille floreni, & ex perceptis fructibus non percepit nisi centum. Uti haec ferè sumuntur ex *cit. c. ad nostram*. vide Pirh. *h. t. num. 76.* & Barbof. *loc. cit. num. 1. & 2.* dum ait, in rescissione contractus feudalis ideo non restitui fructus; quia de ejus natura est, ut tales fructus pertineant ad Vasallum ratione laboris & servitii, quod domino praestatur, aut praestare est paratus juxta *c. 1. in quib. caus. feud. amitt.* Et haec, dum emptor processit bona fide; si enim est mala fidei, pretium datum amittit secundum dicta supra, uti & fructibus perceptis in poenam à Judice privari potest. Pirh. *cit. num. 76. in fine*, citatis *l. jubemus. §. Janè C. de SS. Eccles. Gloss. in c. Vulturana. 12. quest. 2.* Abb. *in c. ad nostram. num. 9.* Redoan. *loc. cit. quest. 78. c. 5. a. num. 5.* De cetero, ubi alienatio nulla, tenetur emptor rei aliufve possessor illius rem restituere una cum fructibus perceptis à die alienationis juxta *cit. l. jubemus. & c. si quis. h. t.* Berojus. *ibid. num. 14.* Felin. *in c. cum causa de judic. num. 27.* Redoan. *loc. cit. quest. 77. c. 5. num. 2.* Guttier. *conf. 1. num. 14.* Ricc. *in pr. resol. 18. num. 2.* Surt. *conf. 115. a. num. 31.* & plures alii, quos una cum pluribus Rota decisionib. citat Barbof. *ad c. si quis. h. t. num. 13.* ubi etiam citatis pro hoc Riccio *ubi ante.* Covar. *l. 1. var. c. 3. num. 8.* quod à fructibus restituendis non excuset error juris, cum jus resistit, ubi tamen erraretur in facto; v. g. emptore putavit intervenisse assensum Papae, qui non intervenit, fructus non debent, nisi die motae litis. Pro quo citat Felin. *ubi ante.* Ricc. *loc. cit. num. 3.* Bero. *loc. cit. num. 45.* An verò assensus Apostolicus operetur retentionem fructuum, non resolvit, sed remittit ad Ricc. *in pr. for. eccl. decis. 64.* alias *resol. 61.* vide de hac restitutione fructuum dicta in antecedent.

Quest. 192. An & quae poene statuta jure civili male alienantibus res Ecclesiae?

Resp. poena iis constituitur Jure civili, nimirum à Leone Imperatore *in l. jubemus §. Oeconomus. C. de SS. ecclesiis.* quae constitutio Leonis facta pro ecclesia Constantinopolitana extensa est dein per Justinianum ad omnes ecclesias omniaque loca pia, ut constat ex *Auth. de non alien. §. nos igitur. & §. quia verò constitutio Leonis. coll. 2.* poenae autem his juribus constituta Praelatis & administratoribus male alienantibus res ecclesiae est privatio & amissio officii, quod gerunt, & reparatio omnis damni, quod inde incurrit ecclesia, ab iis ex bonis propriis facienda. Praeter quas poenas sunt & aliae poenae hoc jure statuta, quas enumerat Muller. *in Struv. exercitat. 3. l. 1. ff. tit. 8. thes. 71. l. 1. §.* nimirum, quod contractus alienationis sit

ipso jure nullus. Quod recipiens rem amittat fructus & pretium, quae cedunt ecclesiae. Et respectu tabellionis, qui super tali alienatione fecit instrumentum, perpetua relegatio. Respectu Judicis, bonorum publicatio & amissio dignitatis. Quales tamen poenas irrogandi clericis, haec & similia jura seu leges & constitutiones civiles quae tales seu secundum se auctoritatem non habent; sed tunc deum recipiunt, si & quando per Papam relata in Corpus Juris Canonici (qualiter constitutio Leonis & dicta *Auth. relata in c. nulli. h. t.*) & vel sic canonizata evaserunt leges canonicae. Fagn. *in c. nulli. n. 45. & c. quae ecclesiarum. de constit. n. 29.* cum Holt. *in idem c. nulli. in fine.* & Felin. *in c. 1. de presumpt. not. 1.* & aliis passim.

Quest. 193. Quae poene statuta male alienantibus Jure Canonico antiquo & moderno, praesertim per Extravag. ambitiose?

Resp. primò: jure antiquiore Extravag. ambitiose, quin & à tempore ferè Apostolorum nimiam illam administratorum rerum ecclesiasticarum in iis distrahendis libertatem, non tantum prohibitam, sed & variis poenis statutis res ecclesiae sine justa causa aut contra praescriptam à SS. Canonibus formam alienantibus coercitam, constat ex *Can. Apostolicos. 12. quest. 2.* Tales fuerunt sequentes. Primò invalidatio ipso jure talis alienationis attentatae. *c. si quis. c. ad audientiam. h. t. Can. sine expectatione. l. 2. quest. 2.* uti & invaliditas donationis & receptionis, quae bona & res ecclesiae accipiuntur à Regibus. *c. 2. h. t. delumpto ex Concilio Lugdunensi quarto.* Secundò obligatio tam alienantium quam res male alienatas recipientium etiam ex propriis servandi ecclesiam laesam indemnem. Tertio depositio Episcoporum sine necessitate, & Abbatum clericorumque sine licentia Episcopali alienantium. *cit. c. Apostolicos. Can. si quis Episcoporum. 10. quest. 2. Can. quisquis. Can. Abbatibus. 12. quest. 2.* Quarto prohibitio ingressus ecclesiae & excommunicatio, jam in octava Synodo universali relata in *c. Apostolicos.* uti & in *Can. non liceat. Can. de rebus. 12. quest. 2.* decreta, & etiam in presbyteros aliosque istiusmodi alienationi subscribentes extensa *cit. Can. liceat. & Can. si quis. h. t.* & ipso facto ab alienantibus & recipientibus incurrenda ab iis, qui res tales non restituebant, nisi celeri restitutione sibi prospexerint, ut dicitur *cit. c. si quis.* hoc est, celeriter, quantum in se est, contractum alienationis resciderint & recepta restituerint. Quintò suspensio ab officio, quam ex decreto Concilii Viennensis relato in *Clem. 1. h. t.* incurrebant ipso facto religiosi monasterio, Prioratu vel administrationi ecclesiae praepositi, si illorum reditus & possessiones alicui ad longum tempus concedebant. Quales etiam suspensio statuta in *c. 2. h. t. in 6.* Praelatis aliis submittentibus ecclesias earumque bona & jura laicis. Item clericis negligentibus idipsum denunciare superiori suspensio à beneficiis per triennium. In laicos verò compellentes ad talem submissionem excommunicatio. Plura de istiusmodi poenis statutis extra *Extravag. ambit.* vide apud Redoan. *l. c. 9. 76. c. 1. & 2.*

2. Resp. secundò: harum poenarum plures renovatae, aliaque adjecta jure novo, nimirum

Extravag.